

KORXONANI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSION FAOLIYATNING O'RNI

Abdivaitova Umida Azamat qizi

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

1-kurs magistranti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17974302>

Annotatsiya. Mazkur tezisda korxonalarni rivojlantirishda innovatsion faoliyatning o'rni va ahamiyati tahlil qilingan. Unda innovatsiyalarning korxonalar raqobatbardoshligini oshirish, ishlab chiqarish samaradorligini yaxshilash va investitsion jozibadorlikni kuchaytirishga ta'siri yoritilgan. Korxonalarda innovatsion yondashuvlarni tizimli joriy etish, barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashning muhim omili ekanligini asoslab beradi.

Kalit so'zlar. Innovatsion faoliyat, modernizatsiya, diversifikatsiya, bozor infratuzilmasi, raqobatbardoshlik, global kontekst, intensiv innovatsion faoliyat.

Hozirgi globallashuv va raqobat kuchayib borayotgan bozor iqtisodiyoti sharoitida korxonalarni barqaror rivojlantirish va ularning raqobatbardoshligini ta'minlash muhim iqtisodiy vazifalardan biri hisoblanadi. Bunday sharoitda korxonalar an'anaviy ishlab chiqarish omillariga tayanib faoliyat yuritishi yetarli bo'lmay, ilmiy-texnik taraqqiyot yutuqlarini amaliyotga joriy etish, ya'ni innovatsion faoliyatni rivojlantirish zarurati tobora ortib bormoqda.

Innovatsion faoliyat korxonada yangi mahsulotlar yaratish, ishlab chiqarish jarayonlarini modernizatsiya qilish, boshqaruv tizimini takomillashtirish hamda resurslardan samarali foydalanishni ta'minlash orqali iqtisodiy o'sishga xizmat qiladi. Aynan innovatsiyalar asosida korxonalar bozor talablariga tez moslashish, iste'molchilarga yuqori sifatli mahsulot va xizmatlar taklif etish hamda raqobatchilar bilan muvaffaqiyatli kurashish imkoniyatiga ega bo'ladi.

O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyotini modernizatsiya qilish va diversifikatsiya qilish jarayonida innovatsion faoliyatni rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Davlat tomonidan qabul qilinayotgan strategik hujjatlar va dasturlarda korxonalarda innovatsiyalarni joriy etish, ilmiy-tadqiqot faoliyatini qo'llab-quvvatlash hamda innovatsion muhitni shakllantirish ustuvor yo'nalish sifatida belgilangan. Shu xususda O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan 2022-yil 6-iyulda qabul qilingan **PF-165-sonli "2022-2026-yillarda O'zbekiston Respublikasining innovatsion rivojlanish strategiyasini tasdiqlash to'g'risida"** farmoni mamlakatning innovatsion rivojlanish yo'nalishlarini belgilovchi asosiy hujjatlardan biri hisoblanadi. [1]

Innovatsion faoliyat korxonaning samarali faoliyat yuritishi, raqobatbardoshligini oshirishi hamda uzoq muddatli rivojlanish strategiyasini amalga oshirishi uchun asosiy yo'nalishlardan biridir. Statistika ma'lumotlar shuni ko'rsatadiki, 2023-yilda mamlakatda innovatsion faol korxonalar 14,2% ni tashkil qilgan bo'lib, bu 2022-yildagi 12,6% ga nisbatan sezilarli o'sishni ko'rsatadi. Bu sanoat va boshqa iqtisodiyot sohasida yangi texnologiyalarni joriy etishga qiziqish ortib borayotganligini anglatadi.[2]

Bundan tashqari global kontekstda ham O'zbekiston innovatsion salohiyatni oshirib bormoqda. 2025-yilgi **Global Innovation Index** reytingida O'zbekiston 139 ta mamlakat orasida **79-o'rinni egalladi**, bu esa mamlakatning innovatsion resurslari va imkoniyatlarining mustahkam o'sishini ko'rsatadi. Shu bilan birga, innovatsiyalarga kiritilgan sarmoyalar, ilmiy salohiyat va bozor infratuzilmasi jihatidan ko'rsatkichlar yaxshilanmoqda, bu esa korxonalar faoliyatiga bevosita ijobiy ta'sir ko'rsatadi.[3]

Innovatsion faoliyat korxonalar rivojlanishida quyidagi ijobiy ta'sirlarni beradi:

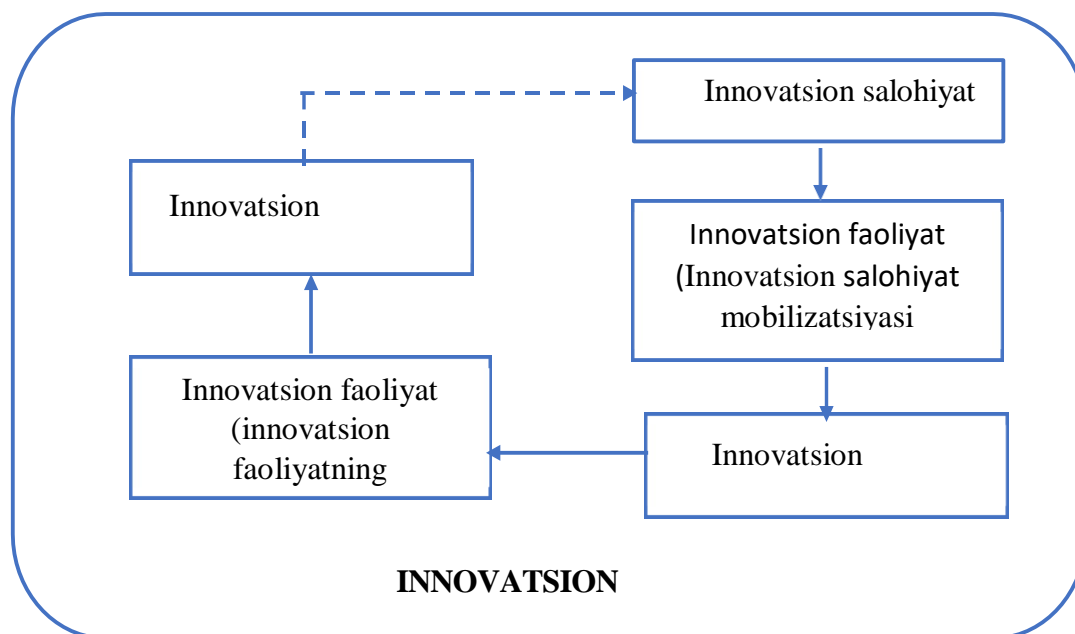
1. **Iqtisodiy samaradorlikni oshiradi.** Innovatsion yechimlar mahsulot ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish jarayonlarini optimallashtiradi, xarajatlarni kamaytiradi va ishlab chiqarish samaradorligini oshiradi. Ushbu jarayon natijasida korxonalar sof foyda darajasini oshirib, rentabellikni yaxshilaydi.

2. **Raqobatbardoshlikni kuchaytiradi.** Global Innovatsion Indeksdagi yuqori o'sish O'zbekiston korxonalarining innovatsion imkoniyatlarini mustahkamlab, ularni xalqaro bozorlarda raqobatbardosh qiladi. Innovatsiyalar bozor talablariga tez moslashish va noyob mahsulotlar yaratish imkonini beradi.

3. **Investitsiyalarni jalb etadi.** Innovatsion salohiyatning o'sishi investorlar uchun jozibador muhit yaratadi. Korxonalar innovatsion loyihalarga sarmoya jalb etish orqali o'z infratuzilmasini kengaytiradi va yangi texnologiyalarni joriy etadi.

4. **Ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishga xizmat qiladi.** Innovatsion faoliyat korxonada yangi ish o'rinlari yaratish, bilim va malakani oshirish orqali nafaqat korxonada, balki butun jamiyatning iqtisodiy rivojlanishiga hissa qo'shadi.

1-rasm. Korxonaning innovatsion rivojlanishining asosiy tarkibiy qismlari o'rtasidagi munosabatlar

Ushbu tarkibiy qismlarning o'zaro bog'liqligi innovatsiyalar sohasida korxonaning muvaffaqiyatli rivojlanishini ta'minlaydi, ammo ma'lum shart-sharoitlar bajarilishi zarur: mos innovatsion muhitni shakllantirish; innovatsion salohiyatning mavjudligi, buning asosida korxonada innovatsiyalarni rivojlantirish uchun texnologik, iqtisodiy va resurs imkoniyatlariga ega bo'lishi kerak; korxonaning innovatsion faoliyatining mavjudligi, bu korxonaning innovatsion faoliyatni amalga oshirish uchun innovatsion salohiyatni to'g'ri yo'naltirish qobiliyatida namoyon bo'ladi. Intensiv innovatsion faoliyat natijasida korxonaning innovatsion rivojlanishi amalga oshiriladi, bu esa innovatsion salohiyatning oshishiga hissa qo'shadi. Shundan so'ng innovatsion rivojlanishning yangi bosqichi boshlanadi. Innovatsion rivojlanishning har bir tarkibiy qismi diqqat bilan o'rganish va tahlil qilishni talab qiladi.[4]

Xulosa

Innovatsion faoliyat korxonaning barqaror rivojlanishi, raqobatbardoshligini oshirish va bozor sharoitlariga tez moslashishini ta'minlovchi muhim strategik omil hisoblanadi. Innovatsiyalarni joriy etish ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, resurslardan oqilona foydalanish hamda mahsulot va xizmatlar sifatini yaxshilashga xizmat qiladi. Davlat tomonidan innovatsion rivojlanishni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan huquqiy va institutsional mexanizmlar korxonalarda innovatsion faollikni kuchaytirishga zamin yaratmoqda. Shu sababli, korxonalar faoliyatida innovatsion

yondashuvlarni tizimli ravishda rivojlantirish uzoq muddatli iqtisodiy o'sish va barqarorlikni ta'minlashning muhim sharti hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 6-iyuldagi PF-165-sonli "2022–2026 yillarda O'zbekiston Respublikasining innovatsion rivojlanish strategiyasini tasdiqlash to'g'risida" farmoni. — O'zbekiston Respublikasi qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi. <http://www.lex.uz/>
2. Gafarova, D. (2025). INNOVATION POLICY OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN: ACHIEVEMENTS AND PROSPECTS. *Journal of Multidisciplinary Sciences and Innovations*, 1(2), 165–167. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/jmsi/article/view/85579>
3. World Intellectual Property Organization (WIPO). *Global Innovation Index 2025 Results*. Geneva: WIPO.
4. Yuldasheva N. Korxonaning innovatsion rivojlanishi: shartlari va tarkibiy qismlari. — innoist.uz, 2022

